

Butikken har sin oprindelse i boden, den lette handelsbod af lægter med brædder eller sejldug, som blev stillet op paa torvedagen og pakket sammen efter brug, lige som ved vore dages dyrskuer og børnehjælpsdage. Da man fik faste ugentlige torvedage, kunne man anskaffe en mere solid bod. Undertiden byggede byen boder og

stillede dem til raadighed for de handlende mod en lejeafgift. Hvis det var byen, der byggede, var det naturligt at benytte raadhusets mur som bagvæg, men boderne kunne ogsaa ligge som en selvstændig række paa selve torvepladsen.

Ude i byens gader havde haandværkere og kræmmere deres boder, der havde haandværke-

Bagerbutik i Grønnegade 3, Rudkøbing. Huset beskrives i sin nuværende form i 1761, i 1771 indrettedes det til bageri og fortsatte som saadan i nærved 200 aar. Facaden er nu pudset, men bindingsværket findes under pudsen. Endnu i dag er der butik i huset, med en facadeudformning, som den der ses paa billedet. (Niels Bech, 1960).

Gaardinteriør fra købmandsgaard, hvor bygninger og belægninger er bevarede som en helhed, forretningen er endnu i 1979 i gang (Roskilde).

Gaardrum ødelagt af parkering og tilkørsel til gaadegaden, en fattig afløsning af de gamle købmandshusenes gaardrum (Nyborg).

Butiksbygning fra 1893. I stationsbyerne maatte man bygge nye huse til butikshandlen, mens man i købstæderne kunne indrette sig i eksisterende bygninger (Ølgod Mus. 1918).

Gaagadens belægning har frataget det lille hus dets forbindelse med terrain, butiksinretningen er ellers meget stilfærdig (Aabenraa).

ren sit værksted og kræmmeren sit lager og begynde derudover bolig og butik. Ud til gaden var »butiksvinduet« forsynet med skodder. Naar skodderne, der var vandret delte, blev slaaet ud, den øverste som tag og den nederste som disk, kunne man handle over disken, man kom ikke ind i butikken. Man viste vej til boden med et udhængsskilt, som gav den bedste orientering i de snævre gader.

Egentlige butiksfacader mener man begynder i København omkring 1800, og de kommer nok senere til provinsbyerne.

Den enkleste maade at lave et udstillingsvindue er at forlænge det normale vindue til gulvet, det kan ses mange steder endnu. Da man kunne fremstille glas i større stykker og gøre sprodsdimensionerne mindre ved at bruge støbejern, kunne man forøge udstillingsarealet. Efterhaanden lavede man større og større murgennembrud, dækkede murpillere og etageadskillelser med glasskilte og slog derved tilsidst husets proportioner i stykker.

Omkring hovedgaden har handel og erhverv fra gammel tid haft overtaget, siden voksede virksomhederne sig store og ønskede at vise deres formaan ved en »modernisering« af det beskedne hus, man oprindeligt var startet i. Hoteller, banker og andre større firmaer begyndte at bygge om. Maaske kun husets underetage, men i et formsprog, der ikke kendetegnes af tilbageholdenhed.

Gaagade! Aabenraa.

Det sidste resultat af den stærke koncentration af handel og økonomi er indførelsen af gaagaden. For en provinsgade, der efterhaanden var overbelastet af gennemgaaende og lokal trafik burde det være en afgjort forbedring. I mange byer er det blevet en blandet fornøjelse, fordi man ved udformningen har overset de praktiske og æstetiske problemer, der stadig eksisterer.

De oprindelige materialer, der knyttede sig til opdelingen i køre- og gangarealer er afløst af ensartet belægning over hele gaden. Mange steder vælges betonfliser, der er for store til at føje sig efter uregelmæssigheder. De lægges diagonalt paa gadens retning, saa de uløste afslutninger ved bygningsfremspring sløres.

Det er naturligtvis ment som en service for kunderne, at arealet foran butikkerne overdækkes. Men med den udformning denne overdækning har faaet, hvor man i den ene by efter den anden kan finde den samme forgyldte plasticbaldakin trukket ukritisk hen foran hele husrækker, forekommer det snarere som det er byen, der har staaet til tjeneste for baldakinfirmaet.

Det er fuldstændig skjult at gaden endnu bestaar af selvstændige bygninger. Alt over stuehøjde er fjernet fra synsfeltet, derefter er der frit spil til at gennemhulle underetagen med butiksindegnge og vinduer og overskilte den resterende facade. Huset hænger ikke mere sammen og gaden er faldet fra hinanden.